

Schurnalists rumantschs e ladins s'inscuntran

Inscunter tranter schurnalists rumantschs dal Grischun e ladins da las Dolomitas e Cuira

■ (mc) L'ultima fin d'emna èn schurnalists dal Grischun rumantsch e dals Ladins da las Dolomitas sa scuntrads a Cuira. L'inscunter interrumsch ha servì al scomi d'avis ed experientschas ed al rinforzament da la collavuraziun tranter las duas minoritads linguistics rumantschas/ladinas dal Grischun e dal Tirol dal sid. Il lungatg retoroman cumpiglia ils idioms rumantschs discurreds e scrìts en il Grischun, en las Dolomitas ed en il Friul. En il Grischun discurren radund 60 000 persunas in dals tschintg idioms rumantschs: sursilvan, sutsilvan, surmiran, vallader u putér. Il Ladin da las Dolomitas cumpiglia radund 30 000 pledadras e pledaders che en scumpartids sin Val Gardena, Val Badia e Mareo (provinza da Bulsaun), Val Fassa (provinza de Trento) e Fodom ed Ampezzo (provinza da Belluno). Il furlan cun rodund 500 000 pledadras e pledaders è deraśa en la regiun autonoma da Friuli Venezia. Tranter las Dolomitas ed il Friul datti anc ils dialects parentads cadoric e cometic. Tant en il Grischun (rumantsch grischun) sco en il Tirol (ladin dolomitan) han ins creà linguatgs da scrittira cuminaivels che na chattan dentant betg dapertut l'acceptanza giavischada. Entant che il rumantsch grischun vegn reconuschì e promovì da la politica en il Grischun, ha il ladin dolomitan nagin sustegn politic da las provinzas pertutgadas en las Dolomitas.

Scomi d'ideas ed experienz

Ils ultims onns èn schurnalists dal Grischun rumantsch e dals Ladins dolomitans sa scuntrads sporadicamain per rinforzar ils contacts vicendaivels e per in-

Schurnalists rumantschs dal Grischun e ladins da las Dolomitas èn s'inscuntrads a Cuira per in scomi d'ideas ed experientschas. LO

scomi d'ideas. Malgrà ch'ins ha adina puspe affirmà la necessitad e l'opportunitad d'ina collavuraziun vicendaivla è quella restada pli u main casuala e dependenta da relaziuns persunalas. Uschia ha la Televisiun Rumantscha cun *Isabella Jäger* e *Gion Tschuor* realisà dacurt dus films davart la regiun dolomitana e davart il Chor da dunnas da Wengen che è stà participà cun grond success al Festival Raiffeisen da chors l'onn passà. Er ils radios statals e privats sa dattan fadia da resguardar sporadicamain en lur programs da musica las regiuns parentadas. Plitost sporadics èn er ils contacts tran-

ter las duas gasettas La Quotidiana e La Usc dil Ladins.

La situaziun da las medias en il Grischun ed en las Dolomitas

Il colloqui dals schurnalists grischuns e dolomitans che ha gi lieu venderdi e sonda a Cuira en la chasa da medias da RTR è vegnì avert dil directur da RTR *Bernard Cathomas*. Il parsura da la regenza *Claudio Lardi* ha purtà ils salids da la regenza grischuna ed ha relativà la muntada dals cunfins politics cun il fatg che Bulsaun saja geograficamain pli manaivel da Cuira che da Berna. *Marco Viola* dal Ser-

vetsch da minoritads a Trento ha accentuà la muntada d'ina buna collavuraziun tranter ils meds da massa da las duas gruppas linguistics dal Grischun e da las Dolomitas. Sut l'egida dal schefredactor da RTR *Mariano Tschuor* ha gi lieu ina preschentaziun dals meds da massa en las duas minoritads rumantschas. *Martin Cabalzar* ha preschentà La Quotidiana, *Giusep Capaul* l'Agentura rumantscha da novitads, *Bernard Cathomas* Radio e Televisiun Rumantscha ed *Ursin Lutz* las Punts. Da l'autra vart han ils Ladins da las Dolomitas preschentà la Televisiun Ladina ed il Radio Ladin sin RAI, Radio

Ghardeina, Radio Studio Record ed RTTR. En la discussiun han ins dilucidà diversas pussaivladads concretas per introducir ina collavuraziun vicendaivla. Uschia han la Usc di Ladins e La Quotidiana decidì da barattar or en in tschert ritmus artitgels d'interess vicendaivel e publitgar quels en il linguatg original, cun ina eventuala translaziun per uschia levgiar la chapientscha. Era RTR ed ils radios locals e statals da las Dolomitas vulan cooperar pli intensiv e realisar certas accziuns da cuminonza.

L'applicaziun da la lingua da scrittira comunabla en ils meds da massa

Il colloqui da la sonda è stà deditgà a l'applicaziun dal rumantsch grischun e dal ladin dolomitan en ils meds da massa. Sut l'egida dal schef dal radio *Erwin Ardisser* han referì e discutà *Anna Alice Dazzi* (LR), *Ivo Berther* (chantun Grischun), *Martin Cabalzar* (LQ), *Bernard Cathomas* (RTR) e *Nadia Chochetti* (Usc di Ladins) davart l'adiever pratic dals linguatgs da scrittira. Tant en il Grischun sco en il Tirol frunta la lingua cuminaivla da scrittira anc sin ina tscherta opposiziun, ins haja dentant constatà che la chapientscha e l'acceptanza creschian cun tedlar e cun leger. Da cuminanza vulan il chantun Grischun e l'Uffizi per minoritads linguistics en las Dolomitas installar ina pagina d'infurmaziun en il rom d'in project Interreg.

L'inscunter dals schurnalists rumantschs e ladins è vegnì terminà cun ina visita a l'exposiziun terra rumantscha a la Higa. En in onn vul ins sa scuntrar per valitar ils pass da collavuraziun e per prender en vista ulteriuras activitads cuminaivlas.